HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

א) [תוספ' פ"ו ה"כ], ב) [לעיל מג.], ג) [לעיל מד.:], ד) לקמן עח: [בכורות יג:], ה) [תוספ' פ"ו ה"כ ע"ש], ו) [שיין לעמ' הקודם].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבל. לאו דווקא צורף. עי' לעיל מג ע"ל מוד"ה אחידי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא נצרכה אלא שיש לו: (ב) שם במשנה רקק בפניה: (ג) גמ' כין בזו וכין בזו מחלוקת: (ד) רש"י ד"ה ל"ל הילל וכו' והיא גופיה נמי לא איקמיך לאמעוטינן: (ה) ד"ה ודברי וכו' מכלל דחבריו נמי: (ו) ד"ה אילימא לחבלה ממש שמכרה ע"מ לחבלה: (ז) ד"ה ומנו לורף וכו' מימר אמר איידי דדמיה יקרין האי לורף: (ח) ד"ה אם עד שלא נתן וכו' ואיכא בטילה להם. נ"ב ע"ל בפ' בתרא דף עח: (ט) תוס' ד"ה לו דלמא וכו' לדמות דלאו דווקא ולא וכו' כלומר בצורף: (י) בא"ד דלא אחיא בריימתא כדפשטינן ודמי: (כ) בא"ד הא למ"ד בלורף וכו' אם לא שנאמר כין:

מוסף רש"י

פחסה. הכה עליה ישראל בפטיש עד שנתמעכה לוריתה אבל לא חיסרה כלום (לעיל מב.). גרדה. בטיט ובגואה (לעיל מד:). גרוטאות. חתיכות כסף (בכורות יג:). אם עד שלא נתן מעות יחזיר. דלא קנייה ולא מיחייב לגבייה (לקמן עא:) דמשיכה אינה קונה (בכורות שם). יוליך הנאה לים המלח. דעבודת כוכבים כיד ישראל אינה בטלה עולמית (שם) דכיון דלא מצי עולמית לאהדורייה ולמשקל דמי (לקמן עא:).

רבינו חננאל

ב"ר לא נצרכה כגון שיש לו בה שותפות כו'. איכא דמתני לה אברייתא. ר' שמעון בן מנסיא אומר עבודת כוכבים של ישראל אינה בטלה עולמית. ואפילו יש לעובד כוכבים בה שותפות וקמ"ל מדעתא דנפשיה פלח לה לעבודת כוכבים. וכי מבטיל לה עובד כוכבים לא מבטיל אלא חולקא דנפשיה. אבל חולקיה דישראל לא מצי מבטיל ליה. ירושלמי ועבודת כוכבים שעבדה ישראל אין לה בטילה עולמית: מתני' כיצד מבטלה. קטע ראש אזנה. קטע ראש חוטמה. ראש אצבעה. פחסה כגון שהעביר צורת פניה ונראית כעין טס אע"פ שלא חסרה בטילה. אבל רקק או השתין בפניה או זרק בה צואה לא בטלה. מאי טעמא דבשעת כעסו

עין משפט נר מצוה

לט א ב מיי' פ"ח מה"מ עבודת כוכבים הל' ט סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמו סעיף ח:

מ ג מיי' שם הלכ' י טור ש"ע שם סעיף ז:

מא ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

מב ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:

מג ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' ח וע"ש:

מד ז מיי' שם פ"ז הלכ' ה סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:

מה ח מיי' שם פ"ח הלכה י סמג שם טוש"ע שם סעיף ט:

תורה אור השלם

1. וְעָבַר בָּהּ נַקֹּשָׁה וְרָעֵב וְהָיָה כִּי יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקִלַּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמַעְלָה: וְאֶל אֶרֶץ יַבִּיט וְהִנֵּה צָרָה וַחֲשֵׁכָה מְעוּף צוּקָה וְאֲפֵלָה מְנֻדָּח:

ישעיהו ח כא-כב

רבינו חננאל (המשך)

עבד לה הכי כי הדר ומשתכחת חמתו והדר ועביד לה כדכתיב והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה וכתיב בתריה ואל ארץ יביט והנה צרה וחשכה מעוף צוקה ואפילה מנודח: **פיסקא** מכרה או משכנה ר' אומר ביטל וחכ"א לא ביטל. איבעיא להו כשמכרה לצורף ישראל מחלוקת ר' וחכמים. אבל אם מכרה לצורף עובד כוכבים דברי הכל לא ביטל. או דלמא בין בזה ובין בזה מחלוקת. ת"ש דאמר ר' נראין דברי לרבנן בשמכרה לחבלה. ומאן ניהו צורף ישראל שאף חכמים לא נחלקו עלי אלא כשמכרה לצורף עובד כוכבים דאיכא למימר לעובדה [מכרה]. אבל לחבלה מודו לי. מיתיבי הלוקח גרוטאות מן העובדי כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך הרי זה יחזיר. משנתן מעות משך יוליך לים המלח. אי אמרת בשלמא בצורף ישראל אם מכרה לו פליגי. ורבנן אמרי לא ביטלה. הא מני רבנן היא ומשום הכי כיון שקנאה יוליך לים המלח שעדיין לא ביטלה. וכיון שקנאה ישראל אין לה בטילה עולמית. אלא אי אמרת מכרה לצורף ישראל דברי הכל ביטלה. אמאי יוליך לים המלח. הא כבר ביטלה. ופרקינן כי אמרינן בצורף ישראל ד"ה ביטל ו) בפירוש עבודת כוכבים. אבל הכא אדעתא דגרוטאות זבין אבל אדעתא דעבודת כוכבים לא זבין. פי' גרוטאות שיברי כלי מתכות: **ת"ר** לוה עליה או שנפל עליה מפולת או גנובה לסטין או הניחוה בעלים והלכו להם למדינת הים.

ו) מ"ר הילל לא נצרכה אלא שיש לו. לישראל שותפות בה (ד) והא גופה לא אצטריך לאמעוטינן דהא נמי פשיטא שאינו יכול לבטל חלקו של עובד כוכבים שאפילו שלו אין יכול לבטל אלא למידק מינה ישראל הוא דלא מבטל חלק העובד כוכבים אבל עובד כוכבים יכול לבטל חלק עצמו ולא אמרינן כי היכי דחלקו של ישראל לא בטיל בטיל: **שיש לו לעובד כוכבים בה שותפות.** אפילו ביטל עובד כוכבים חלקו ההוא דישראל לא בטיל: **וקמ"ל ישראל אדעתא דנפשיה פלח.** ולא תלי בדעת עובד כוכבים: **מתני' פחסה.** מעיבה בקורנס: **גררה.** בטיט סחוב והשלך: **אינה בטילה.** דלפוס שעתא רתח עלה והדר פלח לה. כל הני ביטולי בעובד כוכבים קמיירי: **גמ' שפחסה בפניה.** וקלקל צורתה: **מנהני מילי.** דהדר פלח לה: **וקלל במלכו.** מקלל את עבודת כוכבים שלו ומבזה אותה: **ופנה למעלה.** לבו למעלה לשמים: **ואל ארץ יביט** חוזר ועובד עבודת כוכבים שלו: **זעירי משמיה דרבי יוחנן ור' ירמיה בר אבא משמיה דרב.** פליגי בטעמא דמתני': סתם לוקחי מתכת לורפים הן: **בלורף עובד כוכבים.** שמכרה עובד כוכבים לצורף חבירו הסם קאמרי רבנן דלא בטלה דסבר המוכר כיון דלוקח זה עובד כוכבים הוא פלח לה ולא תבר לה: **אבל.** מכרה עובד כוכבים לצורף ישראל מסתמא בטלה מדעתיה דמידע ידע דהאי תבר לה: **נראין דברי שמכרה לחבלה.** דביטל: **ודברי חבריי.** דלא ביטל כשמוכרה לעובדה. ומדקתני נראין דברי בהא אבל דברי חבריי אין נראין בה מכלל (ה) דחבריה נמי בלחבלה פליגי ומדקאמר נראין דברי חבריי בלעובדה אבל דברי אין נראין בה מכלל דאיהו נמי עלה פליג וה"ק אני שמעתי בשתיהן ביטל והן שמעו בשתיהן לא ביטל ונראית שמועתי משמועת חבריי בלחבלה ושמועת חבריי משמועתי בלעובדה: **אילימא לחבלה ממש.** (ו) שנתנה ע"מ לחבלה: **מ"ט דמ"ד ביטל.** בלעובדה הא בהדיא אמר ליה לאם עבודת כוכבים אלמא לא אפקיה מוכר מכלל עבודת כוכבים: **ומ"ט דמ"ד לא ביטל.** בלחבלה הא ודאי בטלה מדעתיה: **ומנו לורף ישראל.** והאי סתמא זבין ליה ודקאמרי רבנן דלא ביטל מימר אמר (ז) האי לורף ישראל הדר מזבין לה לעובד כוכבים ופלח לה ור' סבר כיון דלורף ישראל הוא מידע ידע האי עובד כוכבים דסתמא חבולי מחביל לה ומתיכה בכור: **לא.** לעולם בלורף ישראל אפילו לרבנן ביטל והאי דקאמר ר' נראין דברי כשמכרה לחבלה לאו דפליגי רבנן עליה דיימא נראין דברי לשומעי מחלוקתינו מדברי חבריי אלא ר' לפרושי פלוגתייהו אתא ולאמעוטינן דבלורף עובד כוכבים הוא דפליגי וה"ק נראין דברי לחבריי ומודים הם לי כשמכרה למי שעתיד לחבלה שדברי חבריי כשמכרה לעובדה הן. ולישנא דמלתא דיקא הכי מדלא קתני מדברי חבריי אלא ודברי חבריי מכלל דנראין דריסא לחבריו קאמר דנראין הלכך אי הוה תני סיפא ונראין הוה משמע ונראין דברי חבריי לי בלעובדה ואי"כ במאי פליגי: **גרוטאות.** שברי כספים: **אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר.** לעובד כוכבים ויבטלנה ואחר כך אם ירצה יקחנה ממנו. ואע"ג דמשך לא אמרינן עבודת כוכבים של ישראל היא (ח) ואינה בטילה דהא משיכה בטעות הואי דלא ידע שיש בהן עבודת כוכבים: **אם משנתן מעות משך יוליך.** הנאה ליס המלח ואין רשאי להחזירה לעובד כוכבים וליטול מעותיו ואע"ג דמשיכה בטעות הואי כיון דיהב דמי כי הדר שקלינהו מיחזי כמאן דמזבן. אלמא אע"ג דזבין עובד כוכבים לישראל קתני אסורה דלא בטלה: **אי אמרת בשלמא כו' אלא אי אמרת לצורף ישראל דברי הכל בטלה הא.** מתניתין דישראל הוי לוקח וקתני יוליך לים המלח מני: **שאני התם דהאי עובד כוכבים אדעתא דעבודת כוכבים לא זבין.** לא ידע שיש שם עבודת כוכבים אבל היכא דזבין עבודת כוכבים לבדה לצורף ישראל דברי הכל ביטלה מדעתו: **לוה עליה.** עובד כוכבים אפילו מצורף ישראל: **או שנפלה עליה מפולת.** ואינו חש לפגותה: **או שגנבוה ליסטים.** ואינו מחזר אחריה: כמלחמת

אבל בצורף ישראל. ° לאו דווקא לורף דאפי' שאינו לורף נמי דכל ישראל לגבי עבודת כוכבים כלורפין מדמותיב מהלוקח גרוטאות ואי כשאינו לורף אסור מאי קפריך דלמא בשאינו לורף אייתי אלא אייתי דנקט לורף עובד כוכבים נקט נמי לורף ישראל: **או דלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת.**

פירוש וה"ק אף בלורף ישראל הריב"ן גרים תיקו והדר גרים מיתיבי א"ר נראין כו' ומותיב למ"ד מחלוקת בלורף עובד כוכבים אלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת אבל ליכא למימר דלמיפשט בעיין אתי וקא מוכח דבתרוייהו פליגי כדמשמע מתוך פ"ה דא"כ כי קמשני לדחות (ט) שאין דוקא ולא פליגי אלא בחדא כלומר לצורף עובד כוכבים א"כ תקשי למ"ד בלורף ישראל פליגי והוה ליה למימר תיתא למ"ד בלורף עובד כוכבים מחלוקת אלא למ"ד בלורף ישראל דוקא מחלוקת היכי לישני דאין נראין דברי לי במכרה לחבלה ודברי חבריי במכרה לעובדה דהכי הוה ליה לשנויי ועוד דאין זה מעין מקומות אחרים דהמוכר הספינה (ב"ב דף עט.) גבי הקדש וכן בפרק קמא דחולין (דף יב.) גבי אשפה שבשוק ומיהו יש לישב הגירסא כמו שהיה בספרים וכפ"ה ובא לפשוט הבעיא וקאמר הכי ת"ש א"ר נראין כו' אלמא בלורף ישראל נמי פליגי ואיפשיטא בעיין דבין בזו ובין בזו פליגי ותקשי למ"ד בלורף עובד כוכבים דוקא פליגי דלא אתיא בריימתא (י) כפשטיה ודאי כלומר אפי' למ"ד בלורף עובד כוכבים דוקא פליגי יש לפרש הבריימתא כן ומיהו הפשיטות לא נדחית דלמ"ד בלורף ישראל פליגי והא אף בלורף ישראל קאמר וא"ל דזהו עיקר דודאי הפשיטות לא נדחית דלגירסת הריב"ן נמי יש להקשות אמאי קאמר תיקו הא (כ) כמ"ד בלורף ישראל מחלוק' אי אפשר לישב הבריימתא אם לא שאמר בין בזו ובין בזו מחלוקת ולא קשיא דקאמר תיקו ופשיט בתר הכי דהכי אשכחן בפרק בתרא (דף סח.) גבי בעיא דפוגם מעיקרא מחלוקת דקיימא בתיקו ובתר הכי פשיט ליה: אם

דרבי וולם לא נצרכה (א) שיש לו בה שותפות וקמ"ל ישראל הוא דלא מבטל דעובד כוכבים אבל עובד כוכבים דנפשיה מבטל איכא דמתני לה אברייתא (ב) ר"ש בן מנסיא אומר (ג) עבודת כוכבים של ישראל אין לה בטילה עולמית מאי עולמית א"ר הילל בריה דר' וולם לא נצרכה אלא (ד) שיש לו לעובד כוכבים בה שותפות וקמ"ל דישראל אדעתא דנפשיה פלח: **מתני' כיצד** מבטלה (ה) קטע ראש אזנה ראש חוטמה ראש אצבעה (ו) פחסה אע"פ שלא חיסרה ביטלה (ז) (ח) רק בפניה השתין בפניה גררה זרק בה את הצואה הרי זו אינה בטילה מכרה או משכנה רבי אומר ביטל וחכ"א (ט) לא ביטל: **גמ' כי לא חיסרה במאי ביטלה** א"ר זירא (י) השפחסה בפניה רקק בפניה והשתין בפניה מנה"מ אמר חזקיה דאמר קרא [1] והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה וכתיב בתריה ואל ארץ יביט והנה צרה וחשכה וגו' דאע"ג דקלל מלכו ואלהיו ופנה למעלה אל ארץ יביט: מכרה או משכנה רבי אומר ביטל [וכו']: זעירי א"ר יוחנן ור' ירמיה בר אבא אמר רב ח"א מחלוקת בצורף עובד כוכבים אבל בצורף ישראל דברי הכל ביטל וחד אמר (כ) בצורף ישראל מחלוקת איבעיא להו בצורף ישראל מחלוקת אבל צורף עובד כוכבים דברי הכל לא ביטל או דלמא בין בזה ובין בזה מחלוקת ת"ש דא"ר נראין דברי כשמכרה לחבלה ודברי חבריי שמכרה לעובדה מאי לחבלה ומאי לעובדה אילימא לחבלה לחבלה ממש לעובדה לעובדה ממש מ"ט דמ"ד ביטל ומ"ט דמ"ד לא ביטל אלא לאו לחבלה למי שעתיד לחבלה ומנו צורף ישראל לעובדה למי שעתיד לעובדה ומנו צורף עובד כוכבים וש"מ בין (ג) בזה ובין בזה מחלוקת לא ה"ק א"ר נראין דברי לחבריי כשמכרה לחבלה ומנו צורף ישראל שאף חבריי לא נחלקו עלי אלא כשמכרה לעובדה אבל לחבלה מודו לי מיתיבי (ד) הלוקח גרוטאות מן העובדי כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר אם משנתן מעות משך יוליך לים המלח אי אמרת בשלמא בצורף ישראל מחלוקת הא מני רבנן היא אלא אי אמרת בצורף עובד כוכבים מחלוקת אבל בצורף ישראל דברי הכל ביטל הא מני שאני התם דאדעתא דגרוטאות זבין אדעתא דעבודת כוכבים לא זבין תנו רבנן (ה) לוה עליה או (ו) שנפלה עליה מפולת או שגנבוה ליסטין או שהניחוה הבעלים והלכו למדינת הים אם

ח) אלו ל"ל אם מכרה בפירוש אדעתא דעבודת כוכבים וכו'.